

Madde Kullanımı Risk Profili Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının İleri Psikometrik Özellikleri

Advanced Psychometric Properties of the Turkish Adaptation of the Substance Use Risk Profile Scale

© Sabide Duygu Uygun¹, © Esra Çöp², © Kadir Özdel³, © Hande Konşuk Ünlü⁴, © Özden Şükran Üneri⁵

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği, Ankara, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği, Ankara, Türkiye

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara, Türkiye

⁴Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Enstitüsü, Epidemiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

⁵Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği, Ankara, Türkiye

ÖZ

Amaç: Madde Kullanımı Risk Profili ölçeği (MKRPÖ) madde kullanımına yakınlıkla ilişkilendirilen kişilik özelliklerini ölçmek amacı ile geliştirilmiş; anksiyete duyarlılığı, kendinden hoşnutsuzluk, heyecan arama ve dürtüsellik olmak üzere 4 faktörden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile faktör yapısı belirlenmiş, ancak bu yapının madde kullanımı ile ilişkili 4 kişilik özelliğine kuramsal uygunluğu doğrulanamamıştır. Bu çalışmada, MKRPÖ'nün faktör yapısının kurama uygunluğu doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilerek ileri psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamızda, daha önce AFA ile faktör yapısının belirlendiği MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki yaş ortalaması 15,58 (±1,03) olan 14-19 yaş aralığındaki 875 ergenden oluşan örneklem evren olarak kullanılmıştır. Çalışmamızın örnekleme, evrendeki yüksek ve düşük sosyoekonomik düzeyi temsil eden, liselerde öğrenim gören öğrencilerden tabakalı örnekleme yöntemiyle basit rastgele ve farklı oranlarda olacak şekilde 436 ergen olarak belirlenmiştir. Yirmi üç maddelik dört faktörden oluşan ölçeğin faktör yapısının DFA ile doğrulanmasında, IBM AMOS ver. 23.0 programı kullanılmıştır. Modelin uyumunun değerlendirilmesinde, ki-kare/serbestlik derecesi (sd), Uyum İyiliği indeksi (GFİ), Düzeltilmiş İyilik testi (AGFİ) ve kök ortalama hata yaklaşımı karesi (RMSEA) GFİ hesaplanmıştır.

Bulgular: DFA sonucundan elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri 0,31-0,86 değerleri arasında bulunmuştur. Modelin uyumunu daha iyileştirmek için modifikasyon indekslerinin önerdiği 7. ile 23. maddelere ve 3. ile 12. maddelere ilişkin hatalar arasında ilişki tanımlanmıştır. Hesaplanan GFİ'lerinden ki-kare/sd değeri 3,305 olarak saptanmıştır. Diğer bir uyum indeksi RMSEA, 0,058 olarak bulunmuştur. Diğer uyum indeks değerlerine bakıldığında, GFİ 0,91 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler modelin iyi bir uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Son olarak AGFİ 0,89 değeri ile kabul edilebilir olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular ile modelin kurama iyi bir uyum gösterdiği izlenmiş olup 23 maddelik 4 faktörlü ölçeğin yapı geçerliliği desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğrulayıcı faktör analizi, ergen, Madde Kullanımı Risk Profili ölçeği

ABSTRACT

Objectives: Substance Use Risk Profile scale (SURPS) measuring the personality traits associated with susceptibility to substance use is a valid and reliable questionnaire. In the validity and reliability study of the Turkish adaptation for SURPS, the factor structure was determined by the explanatory factor analysis but the theoretical suitability of this structure to the personality traits (anxiety sensitivity, lack of self-contentment, sensation seeking and impulsivity) could not be confirmed. In this study, it was aimed to test the theoretical suitability of the factor structure by confirmatory factor analysis (CFA).

Materials and Methods: The universe of our study was the sample consisting of 875 adolescents aged between 14 and 19 years with a mean age of 15.58 (±1.03) years for the Turkish validity and reliability study of the SURPS. The sample of our study was determined as 436 adolescents chosen from participants in the universe by stratified sampling method. IBM AMOS ver. 23.0 program was used in the verification of the factor structure of the 23-item 4-factor scale with CFA. In evaluating the fit of the model, chi-square/degree of freedom (chi-square/sd), Goodness of Fit index (GFI), Adjusted Goodness of test (AGFI) and root mean square of error approximation (RMSEA) goodness of fit indices were calculated.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Sabide Duygu Uygun, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği, Ankara, Türkiye

Tel.: +90 543 545 13 16 **E-posta:** st.duygu@hotmail.com **ORCID:** orcid.org/0000-0003-1177-7256

Geliş Tarihi/Received: 15.04.2020 **Kabul Tarihi/Accepted:** 01.05.2020

©Telif Hakkı 2020 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği / Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.

Results: Standardized factor loads obtained with CFA were found between 0.31 and 0.86. In order to further improve the fit of the model, the relationship between errors related to the items 7 and 23, and 3 and 12 suggested by the modification indexes was defined. The chi-square/sd, RMSEA, GFI and AGFI values from calculated goodness of fit indices were determined as 3.305, 0.058, 0.91 and 0.89, respectively.

Conclusion: With our findings, it was observed that the model showed a good fit with the theory, and the construct validity of the 23-item 4-factor scale was supported.

Keywords: Confirmatory factor analysis, adolescent, Substance Use Risk Profile scale

Giriş

Günümüzde gençler arasında madde kullanımı sıklığı giderek artış göstermektedir.¹ Ergenlik döneminde madde kullanımı biyopsikososyal gelişimde aksamaya neden olarak ciddi bedensel, ruhsal ve sosyal sorunlarla sonuçlanmaktadır.² Ayrıca, sonraki dönemlerde madde kullanım bozuklukları (MKB) gelişimi açısından önemli bir risk faktörü olarak bilinmektedir. Süreç ve tekrarlayıcı bir seyri olan MKB'nin risk faktörlerinin tanımlanması ve koruyucu müdahaleler sayesinde önlenmesi gençlerde hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük önem arz etmektedir.³

Ergenlerde MKB değerlendirmesinde kullanılan güvenilir ve geçerli tarama ve değerlendirme ölçekleri aracılığıyla kişi madde ile tanışmadan ya da tanıştıktan sonra, bağımlılık gelişmeden MKB riski saptanabilmektedir.² Bu ölçekleri, tanı koydurucu olarak görmek yerine verileri yorumlamada klinisyen ya da araştırmacıya yardımcı ve destekleyici bir araç, kimi zaman ise uyarıcı bir işaret olarak değerlendirmek daha uygundur. Ölçme araçları ile ilgili verilerin tutarlılığı hem klinisyenler hem de araştırmacılar için çok önemlidir.

Woicik ve ark.⁴ tarafından, MKB'nin çok çeşitli klinik doğası ve diğer psikiyatrik bozukluklar ile yüksek oranda birliktelik göstermesinden yola çıkılarak, Madde Kullanımı Risk Profili ölçeği (MKRPÖ) geliştirilmiştir. "Bu ölçek ile anksiyete duyarlılığı, umutsuzluk, heyecan arama ve dürtüsellik olmak üzere dört ayrı kişilik özelliği, madde kullanımı açısından risk etkeni olarak belirtilmektedir. Ergenlikte madde kullanımı açısından yüksek riski öngörmeye yarayan MKRPÖ yaygın olarak kullanılan geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Çalışmalar, ergenler arasında cinsiyetten bağımsız olarak, farklı ülkelerde hem klinik hem de toplum bazlı örneklerde MKRPÖ'nün geçerliğini ve güvenilirliğini desteklemektedir.⁵⁻²⁰

Ülkemizde Uygun ve ark.²¹ çalışmasından elde edilen bulgular ile MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının iç tutarlılığı, test tekrar test güvenilirliği, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliğinin yeterli olduğu bulunmuş, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile anksiyete duyarlılığı, kendinden hoşnutsuzluk (orijinal çalışmada umutsuzluk), heyecan arama ve dürtüsellik olmak üzere dörtlü faktör yapısı belirlenmiş, ancak bu yapının madde kullanımı ile ilişkili 4 kişilik özelliğine kuramsal uygunluğu doğrulanmamıştır.

Ölçeğin faktör yapısını belirleme işlevi ile AFA, açıklayıcı bir adım olarak varsayımsal bir hipotez kurmaya yönelik bilgi sağlarken, yapı geçerliliğini değerlendiren bir diğer yöntem olan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise AFA'ya tamamlayıcı, ikinci bir adım olarak tanımlanan bu yapıda belirlenen faktörler arasında yeterli düzeyde ilişkinin olup olmadığını, hangi maddelerin

hangi faktörlerle ilişkili olduğunu, faktörlerin birbirlerinden bağımsız olup olmadığını, faktörlerin modeli açıklamakta yeterli olup olmadığını sınınamaya çalışır.²² Bu çalışmada, MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının AFA ile belirlenmiş faktör yapısının Conrod ve Woicik²⁰ tarafından tanımlanmış,⁴ sonraki madde kullanımı açısından yüksek riskli dört kişilik özelliğine ilişkin kurama uygunluğu DFA ile test edilerek ileri psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Çalışmamızda, daha önce AFA ile faktör yapısının belirlendiği MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki yaş ortalaması 15,58 ($\pm 1,03$) olan 14-19 yaş aralığındaki 875 ergenden oluşan örneklem evren olarak kullanılmıştır. Çalışmamızın evreninin %60,1'i (n=526) yüksek ve %39,9'u (n=349) düşük sosyoekonomik düzeyi temsil eden lisede öğrenim görmektedir. Çalışmamızın örneklemini, evrendeki yüksek ve düşük sosyoekonomik düzeyi temsil eden liselerde öğrenim gören öğrencilerden tabakalı örnekleme yöntemiyle basit rastgele ve farklı oranlarda olacak şekilde 436 ergen olarak belirlenmiştir. Örneklemin %57,6'sı (n=251) erkek cinsiyette olup tüm öğrencilerin 174'ü (%39,9) 9. sınıfı, 135'i (%30,9) 10. sınıfı, 85'i (%19,4) 11. sınıfı ve 41'i (%9,4) 12. sınıfı okumaktadır. Çalışmaya alınan katılımcılardan sözel ve yazılı olarak bilgilendirme sonrası, katılmayı kabul ettiklerine dair yazılı onamları alınmıştır. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için 19.12.2016 tarih ve 2016-10-02 karar numarası ile onay alınmıştır.

MKRPÖ

Woicik ve ark.⁴ tarafından 2009 yılında geliştirilen MKRPÖ, ergenlerde madde kullanımı riskini ölçmeyi amaçlamaktadır. Yirmi üç maddelik MKRPÖ, anksiyete duyarlılığı, kendinden hoşnutsuzluk (orijinal çalışmada umutsuzluk), heyecan arama ve dürtüsellik olmak üzere madde kullanımıyla ilişkili dört ayrı kişilik özelliğine yönelik dört alt ölçekten oluşmaktadır. Öz bildirim dayalı ölçeğin anksiyete duyarlılığı, kendinden hoşnutsuzluk (orijinal çalışmada umutsuzluk), heyecan arama ve dürtüsellik alt ölçekleri sırasıyla 5, 7, 6 ve 5 madde içermektedir (Tablo 1). Ölçekte her maddenin 1-4 arasında puanlandığı dörtlü likert sistemi kullanılmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında 1., 4., 7., 13., 20. ve 23. maddelerin tersine çevrilmesi gerekmektedir. Ölçek değerlendirilirken anksiyete duyarlılığı (8., 10., 14., 18. ve 21. maddelerin toplamı), kendinden hoşnutsuzluk (1., 4., 7.,

13., 17., 20. ve 23. maddelerin toplamı), heyecan arama (3., 6., 9., 12., 16. ve 19. maddelerin toplamı) ve dürtüsellik (2., 5., 11., 15. ve 22. maddelerin toplamı) olmak üzere 4 farklı alt ölçek puanı elde edilir. Alınan alt ölçek puanlarından en az biri yüksek olduğunda bireyde madde kullanımı riskinin yüksek olduğu varsayılır. Pek çok dilde oldukça iyi psikometrik özellikleri olan MKRPÖ ergenlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde Uygun ve ark.²¹ tarafından yapılan Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında MKRPÖ'nün Cronbach alfa değeri 0,728 olarak, kendinden hoşnutsuzluk, heyecan arama, dürtüsellik ve anksiyete duyarlılığı alt ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri ise sırasıyla 0,758, 0,707, 0,668 ve 0,658 olarak bulunmuş, AFA ile dört faktörlü çözümün toplam varyansın %45,18'ini açıkladığı saptanmıştır. Bu çalışmada AFA ile elde edilen bulgular MKRPÖ'nün Türkçe geçerlik ve güvenilirliğinin yeterli olduğunu göstermiştir.

Tablo 1. Madde kullanımı risk profili ölçeğinin alt ölçekleri ve maddeleri

Kendinden Hoşnutsuzluk

Madde 1 Memnun hissediyorum.

Madde 4 Mutluyum.

Madde 7 Geleceğin bana güzel şeyler getireceğine inanıyorum.

Madde 13 Başarılarımdan gurur duyuyorum.

Madde 17 Başarısız olduğumu hissediyorum.

Madde 20 Kendimi keyifli hissediyorum.

Madde 23 Geleceğim hakkında çok heyecanlıyım.

Heyecan Arama

Madde 3 Hava dalışı yapmak isterim.

Madde 6 Yeni ve eğlenceli deneyimlerden, alışılmadık olsalar bile, hoşlanırım.

Madde 9 Beni biraz korkutan şeyleri yapmayı severim.

Madde 12 Motosiklet sürmeyi öğrenmek isterim.

Madde 16 Yasadışı olsa bile, sırf deneyim için tecrübe edinmek ilgimi çeker.

Madde 19 Vahşi ve ıssız yerlerde uzun yürüyüşler yapmaktan hoşlanırım.

Dürtüsellik

Madde 2 Konuşma yapmadan önce genellikle enine boyuna düşünmem.

Madde 5 Kendimi genellikle daha sonra içinde olmaktan pişmanlık duyacağım durumlara sokarım.

Madde 11 Genellikle, düşünmeden hareket ediyorum.

Madde 15 Genellikle düşünmeden davranan (dürtüsel) bir insanım.

Madde 22 İstedigimi elde etmek için çıkarıcı davranmam gerektiğini hissediyorum.

Anksiyete Duyarlılığı

Madde 8 Baş dönmesi ya da baygınlık hissi korkutucudur.

Madde 10 Kalp atışımın değiştiğini hissetmek beni korkutur.

Madde 14 Çok sinirli olduğumda korkarım.

Madde 18 Vücutumda alışılmadık hisler yaşadığımda korkarım.

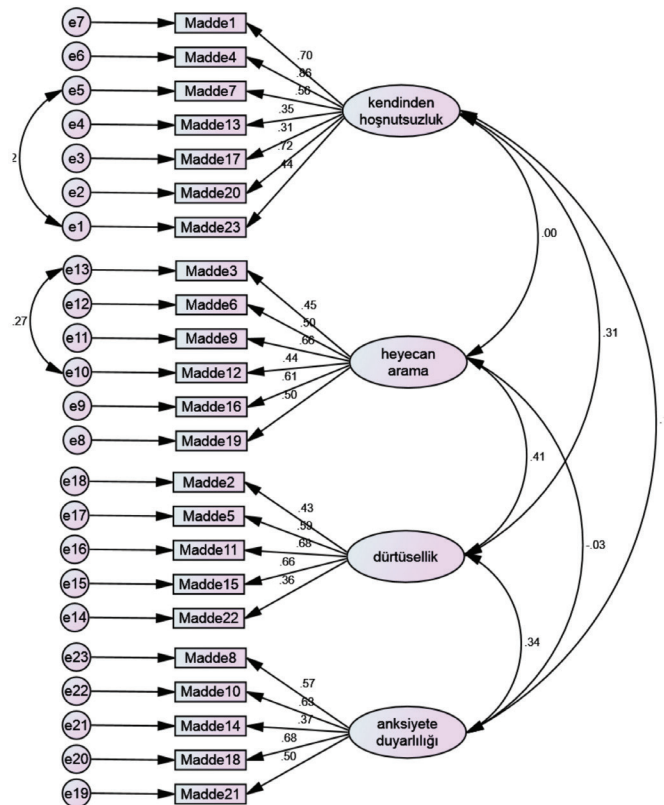
Madde 21 Bir işe odaklanamadığımda bu beni korkutur.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde ölçeğin faktör yapısının kurama uygunluğunun DFA ile doğrulanması amacıyla IBM AMOS ver. 23.0 programı kullanılmıştır.²³ Modelin uyumunun değerlendirilmesinde, ki-kare/serbestlik derecesi (ki-kare/sd), Uyum İyiliği indeksi (GFİ), Düzeltilmiş İyiye testi (AGFİ) ve kök ortalama hata yaklaşımı karesi (RMSEA) GFİ'ler hesaplanmıştır.

Bulgular

MKRPÖ'nün DFA sonucunda elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri 0,31-0,86 değerleri arasında bulunmuştur (Şekil 1). Modelin uyumunu daha iyileştirmek için Modifikasyon indekslerinin önerdiği 7. ile 23. maddelere ve 3. ile 12. maddelere ilişkin hatalar arasındaki ilişki tanımlanmıştır. Hesaplanan GFİ'lerinden ki-kare/sd değeri 3,305 (ki-kare/sd ölçütü için; 1-3 arası çok iyi, 3-5 arası iyi) olarak saptanmıştır (Tablo 2). Diğer bir Uyum indeksi RMSEA, 0,058 (RMSEA ölçütü için; <0,05 çok iyi, <0,8 iyi) olarak bulunmuştur. Diğer Uyum indeks değerlerine bakıldığında, GFİ 0,91 (GFİ ölçütü için; >0,95 çok iyi, >0,90 iyi, >0,85 kabul edilebilir) olarak hesaplanmıştır. Bu değerler modelin iyi bir uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Son olarak AGFİ 0,89 değeri (AGFİ ölçütü için; >0,95 çok iyi, >0,90 iyi, >0,85 kabul edilebilir) ile kabul edilebilir olarak tespit edilmiştir.

Şekil 1. Madde kullanımı risk profili ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi

Tartışma

Çalışmamızda MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının daha önce AFA ile belirlenmiş faktör yapısının gelecekteki madde kullanımı açısından yüksek riskli dört kişilik özelliğine ilişkin kurama uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla DFA uygulanmıştır. DFA aracılığıyla elde ettiğimiz standartlaştırılmış faktör yükleri ve GFİ'leri ile modelin kurama iyi bir uyum gösterdiği izlenmiş olup 23 maddelik 4 faktörlü ölçeğin yapı geçerliliği desteklenmiştir.

MKRPÖ'yi geliştiren Woicik ve ark.⁴ orijinal çalışmasında, üniversite öğrencilerinden oluşan birbirinden bağımsız örneklemelerde, ölçeğin AFA ile belirlenmiş faktöriyel yapısını teorik olarak mantıklı başka bir modele karşı test eden ilave bir analiz yapılması amacıyla yapısal eşitlik modellemesi (AMOS 4.0) kullanılmıştır. Hesaplanan GFİ'lerinden ki-kare (363,74, 343,91, 350,25), Karşılaştırmalı Uyum indeksi (0,90, 0,89, 0,90) ve RMSEA (0,06, 0,05, 0,06) değerlerinin modelin uyumunu kabul edilebilir bir derecede iyi tanımlandığı gösterilmiştir. Çalışmamıza benzer şekilde, MKRPÖ AFA ile faktörlere indirgenmiş ve bu faktöriyel yapının doğrulanması amacıyla DFA kullanılmıştır. Orijinal çalışmaya paralel olarak çalışmamız MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerliliğini desteklemektedir.

Bulgularımızın bazı kısıtlılıklarımızın göz önünde bulundurulması değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmamızın en önemli kısıtlılığı, örnekleminin daha önce AFA ile faktör yapısının belirlendiği MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki katılımcılardan seçilmesidir. AFA ve DFA'nın aynı örneklem ile yapılmaması gerekir. Çünkü, AFA için toplanan veri ile keşfedilmiş bir yapının DFA'sını yapmak, malumu onaylamaktan öteye gidemez.²⁴ AFA sonucu çıkan yapının tekrar test edilmek üzere, yeni haliyle, veri toplama sürecine alınması ve bu yeni veriyle DFA yapılması şarttır.²⁵ Bu yüzden çalışmamızda ayrı bir örneklem belirlemek üzere evrendeki yüksek ve düşük sosyoekonomik düzeyi temsil eden liselerde öğrenim gören katılımcılardan tabakalı örnekleme yöntemiyle basit rastgele ve farklı oranlarda olacak şekilde 436 ergen seçilmiştir. Ayrıca, çalışmamızın tasarımının kesitsel olması ve örnekleminin Türk ergenleri ile kısıtlı olması, bulgularımızın genellenmesi ve sonuçlarımızın diğer

Tablo 2. Madde kullanımı risk profili ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği testleri

Hesaplanan İstatistikler	Hesaplanan Değerler	Ölçütler
Ki-kare/Serbestlik derecesi	3,305	1-3 arası çok iyi 3-5 arası iyi
Uyum İyiliği indeksi	0,91	>0,95 çok iyi >0,90 iyi >0,85 kabul edilebilir
Düzeltilmiş İyilik testi	0,89	>0,95 çok iyi >0,90 iyi >0,85 kabul edilebilir
Kök ortalama hata yaklaşımı karesi	0,058	<0,05 çok iyi <0,8 iyi

popülasyonlara uygulanması konusunda dikkatli olunmasını gerektirmektedir.

Sonuç

Madde kullanım bozukluğu birey ve aileyi yaşam boyu etkileyen, biyolojik, psikolojik ve sosyal alanlarda belirgin bozulmaya neden olan ilerleyici bir hastalıktır. Ülkemizde MKB ve risk faktörlerini değerlendiren standardize edilmiş tarama ve tanı araçlarına ihtiyaç vardır. Çalışmamızda, bu alanda yaşanan önemli bir boşluğu doldurması amaçlanmış MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki 875 ergenden oluşan evrenden orantısız tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen örneklem grubunda, ölçeğin ileri psikometrik özellikleri değerlendirilmiştir. Çalışmamızda DFA ile elde ettiğimiz bulgular 23 maddelik 4 faktörlü modelin kurama iyi bir uyum gösterdiğini doğrulamaktadır. MKRPÖ, pek çok ülkede tarama amaçlı kullanılan geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olup madde kullanımı açısından yüksek risk taşıyan ergenleri ayırt edebilmesi, önleme etkinliklerinin planlanması ve değerlendirilmesi gibi konularda kullanılabilmesi, kolay ve kısa sürede uygulanabilir olması ve madde bağımlılarında özgül kişilik özelliklerinin öngördüğü özgül madde seçimlerini değerlendirebilmesi nedeniyle MKB konusunda yapılacak araştırmalarda ülkemizde de sıklıkla tercih edilecektir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan MKRPÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için 19.12.2016 tarih ve 2016-10-02 karar numarası ile onay alınmıştır.

Hasta Onayı: Çalışmaya alınan katılımcılardan sözel ve yazılı olarak bilgilendirme sonrası, katılmayı kabul ettiklerine dair yazılı onamları alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Konsept: S.D.U., E.Ç., K.Ö., H.K.Ü., Ö.Ş.Ü., Dizayn: S.D.U., E.Ç., K.Ö., H.K.Ü., Ö.Ş.Ü., Veri Toplama veya İşleme: S.D.U., E.Ç., K.Ö., H.K.Ü., Ö.Ş.Ü., Analiz veya Yorumlama: S.D.U., E.Ç., K.Ö., H.K.Ü., Ö.Ş.Ü., Literatür Arama: S.D.U., E.Ç., K.Ö., H.K.Ü., Ö.Ş.Ü., Yazan: S.D.U.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

1. Peiper NC, Ridenour TA, Hochwalt B, Coyne-Beasley T. Overview on Prevalence and Recent Trends in Adolescent Substance Use and Abuse. Child Adolesc Psychiatr Clin N Am. 2016;25:349-365.
2. Borus J, Parhami I, Levy S. Screening, Brief Intervention, and Referral to Treatment. Child Adolesc Psychiatr Clin N Am. 2016;25:579-601.

3. LeNoue SR, Riggs PD. Substance Abuse Prevention. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am.* 2016;25:297-305.
4. Woicik PA, Stewart SH, Pihl RO, Conrod PJ. The Substance Use Risk Profile Scale: a scale measuring traits linked to reinforcement-specific substance use profiles. *Addict Behav.* 2009;34:1042-1055.
5. Ali A, Carre A, Hassler C, Spilka S, Vanier A, Barry C, Berthoz S. Risk factors for substances use and misuse among young people in France: What can we learn from the Substance Use Risk Profile Scale? *Drug Alcohol Depend.* 2016;163:84-91.
6. Anthony ABH, Brunelle C. Substance use in incarcerated male offenders: Predictive validity of a personality typology of substance misusers. *Addict Behav.* 2016;53:86-93.
7. Canfield M, Gilvarry C, Koller SH. Psychometric Properties of the Substance Use Risk Profile Scale - Brazilian Version. *International Journal of Mental Health and Addiction.* 2014;13:204-214.
8. Castellanos-Ryan N, O'Leary-Barrett M, Sully L, Conrod P. Sensitivity and specificity of a brief personality screening instrument in predicting future substance use, emotional, and behavioral problems: 18-month predictive validity of the Substance Use Risk Profile Scale. *Alcohol Clin Exp Res.* 2013;37(Suppl 1):E281-290.
9. Castonguay-Jolin L, Perrier-Menard E, Castellanos-Ryan N, Parent S, Vitaro E, Tremblay RE, Garel P, Seguin JR, Conrod PJ. SURPS French version validation in a Quebec adolescent population. *Canadian journal of psychiatry Revue canadienne de psychiatrie.* 2013;58:538-545.
10. Chandrika Ismail A, De Alwis Seneviratne R, Newcombe PA, Wanigaratne S. A model of substance abuse risk: adapting to the Sri Lankan context. *Evaluation review.* 2009;33:83-97.
11. Schlauch RC, Crane CA, Houston RJ, Molnar DS, Schlienz NJ, Lang AR. Psychometric Evaluation of the Substance Use Risk Profile Scale (SURPS) in an Inpatient Sample of Substance Users Using Cue-Reactivity Methodology. *J Psychopathol Behav Assess.* 2015;37:231-246.
12. Saliba AJ, Moran C, Yoo Y. The Substance Use Risk Profile Scale: comparison of norms and outcomes for Australian and Korean adults. *International Journal of Mental Health and Addiction.* 2014;12:538-547.
13. Robles-Garcia R, Fresan A, Castellanos-Ryan N, Conrod P, Gomez D, Dominguez MEGQ, Rafful C, Real T, Vasquez L, Medina-Mora ME. Spanish version of the Substance Use Risk Profile Scale: factor structure, reliability, and validity in Mexican adolescents. *Psychiatry Res.* 2014;220:1113-1117.
14. Omiya S, Kobori O, Tomoto A, Igarashi Y, Iyo M. Personality and substance use in Japanese adolescents: The Japanese version of Substance Use Risk Profile Scale. *Personality and Individual Differences.* 2015;76:153-157.
15. Newton NC, Barrett EL, Castellanos-Ryan N, Kelly E, Champion KE, Stapinski L, Conrod PJ, Slade T, Nair N, Teesson M. The validity of the Substance Use Risk Profile Scale (SURPS) among Australian adolescents. *Addict Behav.* 2016;53:23-30.
16. Memetovic J, Ratner PA, Richardson CG. Gender-based measurement invariance of the substance use risk profile scale. *Addict Behav.* 2014;39:690-694.
17. Malmberg M, Overbeek G, Monshouwer K, Lammers J, Vollebergh WA, Engels RC. Substance use risk profiles and associations with early substance use in adolescence. *J Behav Med.* 2010;33:474-485.
18. Jurk S, Kuitunen-Paul S, Kroemer NB, Artiges E, Banaschewski T, Bokde ALW, Büchel C, Conrod P, Fauth-Bühler M, Flor H, Fouin V, Gallinat J, Garavan H, Heinz A, Mann KE, Nees F, Paus T, Pausova Z, Poustka L, Rietschel M, Schumann G, Struve M, Smolka MN, IMAGEN consortium. Personality and substance use: psychometric evaluation and validation of the Substance Use Risk Profile Scale (SURPS) in English, Irish, French, and German adolescents. *Alcohol Clin Exp Res.* 2015;39:2234-2248.
19. Krank M, Stewart SH, O'Connor R, Woicik PB, Wall AM, Conrod PJ. Structural, concurrent, and predictive validity of the Substance Use Risk Profile Scale in early adolescence. *Addict Behav.* 2011;36:37-46.
20. Conrod P, Woicik P. Validation of a four-factor model of personality risk for substance abuse and examination of a brief instrument for assessing personality risk. *Addict Biol.* 2002;7:329-346.
21. Uygun SD, Cop E, Uneri OS, Ozdel K, Atar E, Munir KM. Psychometric evaluation of the Turkish version of the Substance Use Risk Profile Scale in adolescents. *Journal of ethnicity in substance abuse.* 2019:1-16.
22. Schmitt TA. Current methodological considerations in exploratory and confirmatory factor analysis. *Journal of Psychoeducational Assessment.* 2011;29:304-321.
23. Byrne BM. Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, Applications, and Programming. (2nd ed). Mahwah; New Jersey; 2001.
24. Suhr DD. Exploratory or confirmatory factor analysis? 2006:200-301.
25. Yaşhoğlu MM. Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi.* 2017;46:74-85.